

УДК 712.4/712.31.7

ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ОБ'ЄКТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПРИКЛАДІ МЕМОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ

Дементьєва О.І. – к.с.-г.н., доцент,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Бойко Т.О. – к.б.н., доцент,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Омелянова В.Ю. – асистент,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У статті проаналізовано особливості озеленення та реконструкції територій спеціального призначення. Визначено сучасний стан досліджуваного об'єкту, а саме меморіального комплексу воїнам АТО міста Херсон. Встановлено, що ділянка потребує реконструкції та доповнення насаджень з урахуванням їх еколого-біологічних особливостей та умов місцезростання. Рекомендовано асортимент рослин для озеленення та благоустрою, враховуючи функціональність призначення території дослідження.

Ключові слова: територія спеціального призначення, озеленення, благоустрій, зелені насадження, квітник, меморіальний комплекс, проект реконструкції.

Дементьєва О.І., Бойко Т.О., Омелянова В.Ю. Особенности озеленения объектов специального назначения на примере мемориального комплекса погибшим воинам

В статье проанализированы особенности озеленения и реконструкции территорий специального назначения. Определено современное состояние исследуемого объекта, а именно мемориального комплекса воинам АТО города Херсон. Установлено, что участок нуждается в реконструкции и дополнении насаждений с учетом их эколого-биологических особенностей и условий произрастания. Рекомендован ассортимент растений для озеленения и благоустройства, учитывая функциональность назначения территории исследования.

Ключевые слова: территория специального назначения, озеленение, благоустройство, зеленые насаждения, цветник, мемориальный комплекс, проект реконструкции.

Dementieva O.I., Boiko T.O., Omelianova V.Yu. Features of landscaping special-purpose sites by the example of memorial complex to the fallen warriors

The features of planting greenery and reconstruction of special-purpose territories are analysed in the article. The current state of the investigated site is identified, namely of the memorial complex to the warriors of anti-terrorist operation (ATO) in the city of Kherson. It is determined that the area needs reconstruction and additional plantings considering the ecological and biological features of plants.

The assortment of plants is recommended taking into account the purpose of the territory under study.

Key words: special-purpose territory, planting of greenery, landscaping, green plantations, flower-garden, memorial complex, reconstruction project.

Постановка проблеми. Актуальним сьогодні є облаштування та озеленення меморіальних комплексів. Як правило, це територія з розміщеними на ній монументальними архітектурними спорудами: мавзолеями, пантеонами, скульптурними групами, обелісками слави й пам'ятниками, присвяченими видатним подіям з історії країни і народу, що її населяє [1, 2].

Меморіальний комплекс як правило має вигляд парку з чітким регулярним плануванням, включенням великих партерів, широких алей. Часто на таких ділянках використовуються дерева із плакучою або пірамідальною формою крони. При висадці квітів потрібно дотримуватися чіткої симетрії, використовувати темні кольори, що відображає смуток [3].

Слід зазначити, що згідно з «Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України» меморіальний комплекс воїнам АТО належить до територій спеціального призначення – насадження транспортних магістралей і вулиць; на ділянках санітарно-захисних зон довкола промислових підприємств; виставок, кладовищ і крематоріїв, ліній електропередач високої напруги; лісомеліоративні, водоохоронні, вітрозахисні, протиерозійні, насадження розсадників, квітникарських господарств, пришляхові насадження в межах населених пунктів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостями озеленення та благоустрою територій спеціального призначення займалися науковці різних галузей, зокрема, екологи, містобудівельники, епідеміологи. Питання благоустрою та озеленення кладовищ та меморіальних комплексів, які займають значну територію та знаходяться поблизу житлових районів і відіграють важливу роль у комплексному озелененні міста, розглядав у своїх наукових публікаціях В.П. Кучерявий. Також цим питанням займалися такі науковці, як В.В. Пушкар, А.Д. Жирнов та інші.

Натомість у жодній із цих робіт не були достатньо досліджені особливості створення меморіального комплексу воїнам АТО, що є актуально сьогодні. Тому метою наших досліджень було створення проекту озеленення та благоустрою меморіального комплексу воїнам АТО м. Херсона та надання рекомендацій щодо видового складу рослин.

Завдання і методика. Для досягнення поставленої мети передбачалось вирішення наступних завдань: проаналізувати сучасний стан об'єкту, здійснити підбір асортименту декоративних рослин, розробити проект озеленення та благоустрою меморіального комплексу.

Створення проекту реконструкції та генерального плану було здійснено за допомогою таких програм, як Наш Сад Рубін 9.0 та Paint.

Виклад основного матеріалу. Меморіальний комплекс воїнам АТО знаходиться на центральному кладовищі м. Херсон біля селища Геологів. За фізико-географічним розташуванням територія знаходиться в межах Причорноморської Середньо-Степової провінції Південно-Степової підзони Степової зони України [4]. За геоботанічним районуванням у Дніпровсько-Азовському окрузі злакового і полиново-злакового степові та подових луків Чорноморсько-Азовської степової провінції Степової зони Євразійської Степової зони [5].

Ґрунти досліджуваної території темно-каштанові. За механічним складом легкоглинисті. В орному шарі гумусового горизонту сума часток розміром 0,001 мм становить 34,2–35,3% і часток < 0,001 мм становить 64,7–65,8%. Потужність гумусового горизонту – 50 см. У шарі ґрунту 0–20 см міститься 2,06% гумусу [5].

Рельєф території рівнинний. Розповсюджені типи рельєфу – бугристо-хвилясті, рівнинно-хвилясті. Ґрунтовий покрив характеризується відносною однорідністю, що обумовлено обмеженими розмірами і геоморфологічними особливостями.

Під час досліджень (2017–2018 рр.) було проаналізовано сучасний стан території та встановлено, що на території меморіального комплексу розміщений квітник, що складається з трьох клумб. Розмір середньої становить 15 м², дві бічні однакової величини – по 18 м² (рис. 1).

При первинному обстеженні території дослідження нами було виявлено наступний видовий склад деревних та квіткових рослин (рис. 2): *Thuja occidentalis*, *Yucca*, *Tulipa*, *Dianthus barbatus*, *Iris*, *Papaver rhoeas*.

Таким чином, проаналізувавши об'єкт дослідження, було встановлено, що рослини висаджені без урахування їх еколого-біологічних особливостей та композиційних принципів. Відповідно вищевказана ділянка потребує реконструкції та доповнення.

Рис. 1. Сучасний стан об'єкту дослідження

При доборі і розробці композиційних прийомів для озеленення меморіального комплексу воїнам АТО ми враховували фактори, які впливають на оформлення квітника: тематичний зміст меморіального комплексу, ідейне та історичне значення події, якій він присвячений; розташування меморіального комплексу, наявність підходів, напрямок основних потоків відвідувачів; можливість огляду композиції – кругова; матеріали, з яких виготовлено меморіальний комплекс, його колір, фактура, особливості текстурного малюнка, спосіб обробки; характер навколишньої деревно-чагарникової рослинності.

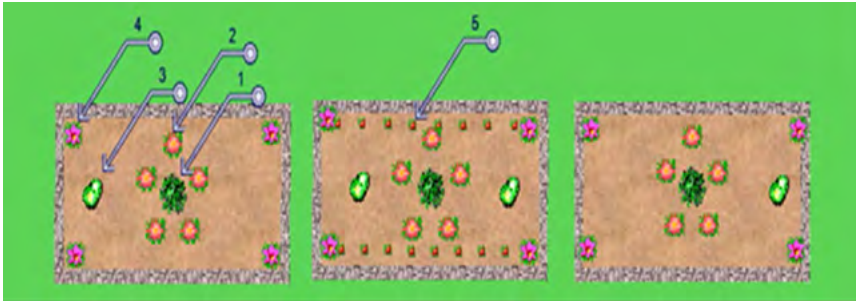

Рис. 2. Схематичне зображення сучасного стану квітника: 1 – туя західна; 2 – гвоздика турецька; 3 – юка нитчаста; 4 – півники звичайні; 5 – лінійна посадка маку самосійки та тюльпану гібридного

Рис. 3. Загальний вигляд клумби після реконструкції

При складанні схем розміщення квітів у клумбах враховували наступне: визначили вид, форму окремих його частин; масштабність, пропорційність елементів; ритм (повторюваність окремих елементів); симетрію – розміщення елементів квітника на рівній відстані від осі для внесення в композицію певного порядку, строгості; гру кольору – для створення гарного квітника необхідно враховувати поєднання кольорів; виділення головного й другорядного; квіти повинні сполучатися з тими квітами й рослинами, які вже є на клумбах [1].

Підбір асортименту рослин для озеленення території дослідження здійснювали відповідно до їх еколого-біологічних особливостей та умов місцезростання, не примхливі у догляді рослини, а також побажання замовника. Для доповнення клумб рекомендуємо наступний видовий склад рослин (рис. 3):

Барвінок малий (лат. *Vinca minor*) – вид багаторічних трав'янистих рослин роду Барвінок (*Vinca*) родини барвінкових. Вічнозелена багаторічна трав'яниста рослина (або чагарничок) з тонким горизонтальним кореневищем і прямостоячими квітконосними стеблами висотою 15–20 см (в культурі до 40–60 см). Крім квітконосних стебел, у рослини також є безплідні вегетативні стебла, що вкорінюються, довжиною до 100–150 см. Цвіте в червні. Плоди дозрівають у серпні-вересні. Барвінок майже не вимагає догляду – необхідно лише організувати регулярний полив молодих кущиків, для зміцнення їм вистачить води, яка знаходиться в ґрунті, доросла рослина посухостійка [6].

Тирлич (лат. *Gentiana*) – рід напівчагарників, трав'янистих однорічних і багаторічних рослин родини Тирличевих. У висоту тирличі сягають від 20 см до 1,5 метра. Цільне сидяче листя розташоване в черговому порядку. Квітки у тирличів п'яти- або чотиричленні, поодинокі або численні. Забарвлені вони зазвичай у блакитні, сині або фіолетові кольори, хоча іноді зустрічаються види з жовтими або білими квітками [7].

Гравілат (лат. *Geum*) – рід багаторічних рослин родини Розові (*Rosaceae*). Квітки жовті, білі, рожеві, червоні або помаранчеві, широко розкриті, зібрані по 3–10 штук у зонтичні або волотисті суцвіття. Чашечка та віночок вільні, п'ятичленні. Цвіте в кінці весни – на початку літа. Рослина одна з невибагливих

Рис. 4. Використання принципів симетрії при висадці рослин на центральній клумбі меморіального комплексу воїнам АТО

представниць садів і клумб, тому будь-яких особливих тонкощів в її посадці немає. При пересадці краще відразу розмістити його на постійному місці. При виборі місця потрібно врахувати три фактори: по-перше, гравілат у природі не росте на кислих ґрунтах, віддаючи перевагу над ними нейтральним і слаболужним, по-друге, звиклі до суворих гірських умов види не виносять застою води, і, по-третє – він світлолюбний.

При висадці квітів слід дотримуватися чіткої симетрії, кольори використовувати темні, що відображає смуток, а рослини не вибагливі до вологи та за догляду за ними (рис. 4).

Висновки.

1. Проведенню робіт з озеленення об'єктів спеціального призначення, зокрема меморіальних комплексів, потрібно надати цілеспрямованого науково обґрунтованого характеру, що можливо на основі дослідження видового то формового різноманіття деревних рослин, їх біоекологічних та декоративних особливостей, а також використання досвіду їх культивування у конкретному регіоні.

2. Проаналізувавши природно-кліматичні умови, нами було вивчено сучасний стан рослинного покриву меморіального комплексу: деревні рослини представлені вічнозеленою туєю західною, квіткові рослини – юка нитчаста, півники звичайні, гвоздика турецька, лінійні посадки тюльпану гібридного та маку-самосійки.

3. Здійснили підбір асортименту рослин для озеленення та благоустрою меморіального комплексу воїнам АТО: барвінок малий, тирлич весняний та гравілат гірський. Асортимент запропонованих рослин акліматизований до умов м. Херсон, відповідає декоративним та естетичним вимогам. Крім того, догляд за рослинами вимагає мінімальних витрат часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура: підручник / В.П. Кучерявий. – Львів : «Новий світ–2000», 2018. 521 с.

2. Дементьева О.І., Омелянова В.Ю. Асортимент рослин для озеленення меморіального комплексу «Наукове забезпечення раціонального використання природних ресурсів акваторій та територій степової зони України». Науково-практична конференція викладачів, молодих вчених та студентів, 2018 р. // Редкол. : Ю.М. Воліченко; ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». – Херсон. 2018. С. 88–90.

3. Дементьева О.І., Омелянова В.Ю. Проект озеленення та благоустрою меморіального комплексу воїнам АТО. Міжнародна науково-практична конференція «Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку» : збірник тез доповідей (25–26 жовтня 2018, м. Херсон, Україна). – Херсон : Олді-плюс, 2018. С. 87–91.

4. Природа Херсонської області : Фізико-географічний нарис. (Відп. ред. М.Ф. Бойко). – Київ : Фітосоціоцентр, 1998. 120 с.

5. Загальні відомості про Херсонську область. URL: <http://5ka.at.ua/>.

6. Квітникарство / Л.П. Ішук, О.Г. Олешко, В.М. Черняк, Л.А. Козак / за ред. канд. біол. наук Л.П. Ішук. – Біла Церква, 2014. 292 с.

7. Тирлич весняний. URL: <http://roslunu.com.ua/t/92/>.